

Osoko bilkura

Iruñean, 2018ko otsailaren 23an.

Batzar-agiria

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Videgain, Xarles, euskaltzainburuordea,
Kintana, Xabier, idazkaria,
Aleman, Sagrario, diruzaina,
Arejita, Adolfo, Iker sailburua,
Coyos, Jean-Baptiste, Jagon sailburua,
Azkarate, Miren,
Davant, Jean-Louis,
Iñigo, Andres,
Kaltzakorta, Jabier,
Lakarra, Joseba,
Oihartzabal, Beñat,
Oñederra, Miren Lourdes,
Peillen, Txomin,
Sagarna, Andoni,
Toledo, Ana,
Torrealdai, Joan Mari,
Uribarren, Patxi eta
Zabaleta, Patxi.

Mujika, Alfontso,
Urkia, Miriam,
Osa, Erramun eta
Usarralde, Ibon,
zegozkien gaietan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa, Patxi Goenaga, Jose Irazu “B. Atxaga”, Patxi Salaberri, Pello Salaburu eta Mikel Zalbide.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Sagrario Alemani; Patxi Goenagak ahala Miren Lourdes Oñederrari; Jose Irazu “B. Atxaga”k ahala Andres Urrutiari; Patxi Salaberrik ahala Andres Urrutiari; Pello Salaburuk ahala Miren Azkarateri; Mikel Zalbidek ahala Andres Urrutiari.

Batzarra, 2018ko otsailaren 23an, osatiralean, egin da Iruñean, udaletxean.

A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzain guztiak agurtu eta etorririko zerrenda eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, otsaileko Osoko bilkurari hasiera eman zaio.

Aztergaiei ekin aurretik, E. Osa idazkariordeak 11:00etan bilkura eten eta Iruñeko Udalak euskaltzainei harrerera egingo diela aditzera eman du. Ondoren, Osoko bilkurak segida izanen du.

1. Osoko bilkurako (2018-01-26) bilera-agiria onartzea, hala erabakiko balitz

Oharrik ez da jaso. A. Urrutia euskaltzainburuak ahoz oharren bat egin nahi den galdetuta, euskaltzainek oharrik ez dute egin. Ondorioz, 2018ko urtarrilaren 26ko Osoko bilkuraren bilera-agiria onartu da.

Urtarrileko Osoko bilkuraren harira, M. L. Oñederrak hitza hartu du, gaixorik zegoela adierazi eta ahala eman ez izanagatik barkamena eskatu du.

2. Patxi Uribarren euskaltzain emeritu izatearen ondoriozko domina-hutsartea: hautagaiak bozkatzea

Aztergaiari ekin aurretik, Arautegiak eta Barne-erregelek diotena aditzera eman da. Horrela, euskaltzain oso izendatua izateko, hautagaiak bozen nagusitasuna erdietsi behar du (Arautegiaren 35. artikulua). Osoko bilkuran zuzenean eta ordezkaturik dauden euskaltzain oso eta emerituak 25 direla kontuan izanik, euskaltzain oso izendatzeko hautagaiak 13 boto eskuratu beharko ditu, lehen bozketan (Barne-erregelen 65. artikulua).

Ondoren, hutsartea betetzeko, Donostian, 2018ko urtarrilaren 26an eginiko Osoko bilkuran, bi hautagai aurkeztu zirela gogorarazi da. Alde batetik, M. Azkarate, J. Lakarra eta M. L. Oñederra euskaltzain osoek Karmele Jaio Eiguren euskaltzain urgazlea aurkeztu zuten. Beste aldetik, P. Uribarren, P. Salaberri, A. Arejita eta M. Zalbide euskaltzain osoek Roberto Gonzalez de Viñaspre euskaltzain urgazlea aurkeztu zuten.

Hautagaiak gogorarazi ondoren, bozketa egin da. Jasotako botoak 25 izan dira eta emaitzak hauexek: Karmele Jaio Eigurenek 6 boto, eta Roberto Gonzalez de Viñasprek 18 boto eta boto zuri bat. Ondorioz, Roberto Gonzalez de Viñaspre izendatu da euskaltzain oso, lehen bozketan.

Osoko bilkurak Karmele Jaio Eigureni eskerrak eman dizkio hautagai izatea onartzeagatik.

3. Joan Mari Torrealdai euskaltzain emeritu izatearen ondoriozko domina-hutsartea: hautagaia bozkatzea

Hutsartea betetzeko, 2018ko urtarrilaren 26an eginiko Osoko bilkuran hautagai bakarra aurkeztu zuten J. M. Torrealdai, A. Sagarna, S. Aleman eta X. Kintana euskaltzain osoek, Miriam Urkia euskaltzain urgazlea, hain zuzen.

Hautagaia gogorarazi ondoren, bozketa egin da. Jasotako botoak 25 izan dira eta emaitza hauxe: Miriam Urkiak 23 boto eta boto zuri bi. Ondorioz, lehen bozketan, Miriam Urkia izendatu da euskaltzain oso.

4. Exonomastika. Ameriketako buruzagien izenak. Aurkezpena

Gaia jorratzeko A. Mujika Exonomastika batzordearen idazkaria bilera-aretora sartu da. Aditzera eman du, urtarrileko Osoko bilkuran adierazitako iritzien ondoren, batzordeak gaia berraztertu eta proposatu duela izengoitiak emateko irizpidea finkatzea. Honela:

- (a) <Benetako ponte-izena + izengoitia> egiturako antroponimoetan, izengoitia mugatuan ematea. Hala erabaki du Osoko bilkurak antroponimiako arautan. Adibidez: Alexandro Handia, Fernando Katolikoa, Erik Aizkora Odoldua, Karlos Burusoila, Pepin Laburra, Henrike Txori-ehiztaria eta abar.
- (b) Pertsonaren (pertsona erreala zein fikziozkoa izan) benetako izena hitz arruntez osatutako sintagma bat denean, izen berezizat jotzea eta, printzipioz, artikulurik gabe ematea; hau da, ponte-izenak (*Alaitz*, *Ander*, *Lierni*, *Iñaki*...) deklinatzen diren bezala. Adibidez: *Txano Gorritxo*, *Edurnezuri*, *Bizarzuri*, *Galtzagorri* (arautu gabe daude, baina hori da ohiko erabilera).

Irizpidearen bigarren puntuaren arabera birmoldatu du batzordeak Ameriketako buruzagien izenen proposamena. Bestalde, Osoko bilkurak erabakitzeko beste puntu bat plazaratu du: *Bisonte Eseri* / *Zexen Eseri* gaia. Etimologia kontuan harturik, *bisonte* ematea hobetsi zuen hasieran batzordeak (*Thátŕhátŕka* hitzak, lakota hizkuntzan, *bisonte* esan nahi du, eta ez *zexen*), baina datuek erakusten dute hala entziklopedietan (Elhuyar, Lur, Harluxet, Wikipedia) nola *Berian* (Alberto Barandiaran, Gari Udabe, Victor Alexandre, Fredi Paia, Arantxa Iraola, Urtzi Urruti-koetxea) eta literaturan (Harkaitz Cano, *Twist*; Eduardo Galeano [Xabier Alegriak itzulia] *Ispiluak*) *zexen* erabili dela. Erdaretan, katalanez (*Bou Assegut*), alemanez

(*Sitzender Bulle*), italieraz (*Toro Seduto*), portugesez (*Touro Sentado*), gaztelaniaz (*Toro Sentado*) eta frantsesez (*Taureau Assis*) ere zezen erabiltzen da, ingelesezkoari jarraituta (*Sitting Bull*).

Datu horiek ikusita, azken erabakia —hau da, *Bisonte Eseri* ala *Zezen Eseri* euskaratzea— Osoko bilkuraren esku utzi du batzordeak.

Azalpenean aurkeztutakoari oharrak egiteko epea ireki da. Epe hori martxoaren 19an amai dadin erabaki dute euskaltzainek.

5. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua- ren oharrak (II. 1-3 orrialdeak). Jasotako oharrak aztertu eta erabakiak hartu

Gaiari buruzko azalpenak emateko, M. Urkia *Euskaltzaindiaren Hiztegiaren* lantaldeko burua eta “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua-
ren idazkaria batzar-aretoa sartu da. Euskaltzainek txalo artean hartu dute M. Urkia euskaltzain oso izendatu berria.

A. Urrutiak urtarrilaren 26an eginiko Osoko bilkurak oharrak egiteko otsailaren 19ra arte irekitako al-
dian oharrak iritsi den galdetu du. E. Osa idazkariordeak aditzera eman duenez, ez da bakarrik ere jaso. Euskaltzainburuak oharrak egin nahi den galdetu du, baina egin ez denez gero, batzorde ahaldundua-
k 2018ko urtarrilaren 26ko bilkuran eginiko proposamenak onartu dira.

6. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua- ren oharrak (II. 4-7 orrialdeak). Aurkezpena

A. Sagarna batzorde ahaldunduko buruak eta M. Urkia batzorde horretako idazkariak urtarrileko bileran euskaltzainek eskatutako *Elizako aita* formaren pro-
posamena aurkeztu dute bileran: “**Elizako aita** *Ipar*. Elizako gurasoa. Nahi zuen zuzenbidea Bibliaren eta Elizako aiten iturrietara itzularazi, lotura eginez zuzenbi-
dearen eta teologiaren artean.”, eta *Elizako gurason* “Ik. Elizako aita” lotura gehitu da.

Aurrekoaren ondoren, Iruñeko Udalak euskaltzainei eginen dien ekitaldira hu-
rretatzeko, bilkura eten egin da. Harreraren ondoren, 12:00etan Osoko bilkurari berrekin zaio.

Roberto Gonzalez de Viñaspre euskaltzain oso izendatu berria batzar aretora sartu da eta abegikortasunez hartu dute Osoko bilkuran dauden euskaltzainek.

A. Sagarnak eta M. Urkiak hiztegia sarean eguneratzean izan den arazo baten berri eman dute. Izan ere, batzorde ahaldunduak oraindik aztertu gabea zuen *garapen iraunkor / garapen jasangarri* auzia eta, etiketak jartzean izandako hutsegite baten ondorioz, *garapen* sarreran “garapen jasangarria” adibide proposatua sareratu da, orain arte forma arautua “garapen iraunkorra” bazen ere. Arazoaren berri batzorde ahaldunduari eman zitzaion berehala eta kideek onartua aurkeztu da Osoko bilkuran. Osoko bilkuran, ordea, ez da bere horretan onartu eta batzordeak berraztertu dezan eskatu da, lehendik arautua dagoen forma ere mantentzea komeni dela argudiatuz. Ondorioz, gaia martxoko Osoko bilkurarako laga da.

Ondoren, “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldunduaren oharrak (II. 4-7 orrialdeak)” zerrenda berria aurkeztu da.

Aurkeztutakoari oharrak egiteko epea ireki da. Epe hori martxoaren 19an amaitu dadin erabaki dute euskaltzainek.

7. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldunduaren oharrak (III). Aurkezpena

“Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldunduaren oharrak (III)” zerrenda berria aurkeztu da. Aurkeztutakoari oharrak egiteko martxoaren 19ra arteko aldia ireki da.

8. Euskaltzaindiaren Mendeurrena. Egitarauaren nondik norakoa aurkeztu

Gaiari buruzko azalpenak emateko, Ibon Usarralde egitasmoen bateratzailea batzar-aretora sartu da. I. Usarralde eta E. Osak aurkeztu dute gaia.

Gogorarazi da 2016ko barne jardunaldietan aurkeztutako txostena (oinarrizko abiaburuak jasotzen dituena). Txosten hori ardatz hartuta, prestatu du Mendeurrenarako egitaraua berariaz izendaturiko Mendeurrenako batzorde suntsikorrak.

Mendeurrena 2018ko udazkenean hasiko da eta 2019ko udazkenean amaituko. Mendeurrenak ekitaldi instituzionalak, jardunaldi akademikoak, berariazko argitalpenak, ekitaldi artistiko-kulturalak zein bestelako jarduerak hartuko ditu. Mendeurrenarekin lotura duten ekintzak Euskal Herri osoan egingen dira.

Behin betiko egitaraua ixteko dago, besteak beste, batzordeetatik, lantaldeetatik, egitasmotatik eta zerbitzuetatik ekarpenak egiteko aukera oraindik badagoelako, eta, jardunaldiren baten kasuan, tokia eta data alda litezkeelako. Ondorioz, aurreratu ahala honen berri emanen zaie euskaltzainei.

9. Esku artekoak

9.1. Rosa Ramos Alfaro euskaltzain urgazlea Sustapen batzordeko aholkulari. Sustapen batzordeak Rosa Ramos Alfaro euskaltzain urgazlea Sustapen batzordeko aholkulari izatea proposatu du. Eskaera horri kasu eginez, Zuzendaritzak batzordeko aholkulari izendatu zuen 2018ko urtarrilaren 11n eginiko bilkuran.

Osoko bilkurak izendapena berretsi du.

9.2. Euskaltzaindiaren ordezkaria Euskararen Nafar Kontseiluan. Nafarroako Gobernuak eginiko eskabideari erantzunez, Zuzendaritzak, 2018ko otsailaren 8an eginiko bilkuran, erabaki zuen Sagrario Aleman diruzaina Euskararen Nafar Kontseiluko kide izatea eta, berak ezin duenean, haren ordezkoa, Andres Iñigo izatea, Euskaltzaindiaren Nafarroako ordezkariarekin hitz egin ondoren.

A. Iñigo Euskaltzaindiaren Nafarroako ordezkariak Euskararen Nafar Kontseiluararen osaera arautzen duen Dekretuan egon diren aldaketen berri eman du.

Osoko bilkurak izendapenak berrestea erabaki du.

9.3. Espainiako epaileen aginduz, *Euskaldunon Egunkaria* itxi izanaren hamabosgarren urteurrena dela eta, Zuzendaritzaren adierazpenaren berri. A. Urrutia euskaltzainburuak Zuzendaritzak 2018ko otsailaren 21eko bilkuran eginiko adierazpena irakurri du: “Euskaltzaindiaren Zuzendaritzak gaur (2018-02-21) egin duen bileran, *Euskaldunon Egunkariaren* itxiera zela eta, duela hamabost urte Euskaltzaindiak emandako adierazpena gogoratu du. Hartara, berresten du bere engaiamendua, orduan bezala, euskara eta euskal kultura herri honen ondareak direla eta langintza horretan euskarazko komunikabideek duten zeregina, eta berriro deitoratzen ditu bai *Euskaldunon Egunkariaren* itxiera hura eta baita ere, horren ondorioz, komunikabide horren arduradunek, besteak beste Joan Mari Torrealдай euskaltzain osoak, pairatu behar izan dituzten ondorio latzak”.

9.4. Frantziako Tourraren erantzuna; Bilboko Udalaren erantzuna. Euskaltzaindiak igorriko gutunei erantzunez, Frantziako Tourraren zuzendariak eta Juan Mari Aburto Bilboko alkateak gutun banarekin erantzun dute. Lehenbizikoak aditzera ematen duenez, euskarak presentzia izanen du Tourrean, Ipar Euskal Herrian izanen duen etapan (hasieran eta helmugan jardungo duten aurkezleek euskaraz ere jardungo dute, ohar eta bestelakoetan euskararen presentzia ziurtago da). Bestalde, Bilboko alkateak engaiamendua hartu du euskarak toki duin eta aproposa izan dezan errugbiko txapelketan eta Euskaltzaindiarekin lankidetzan jarduteko borondatea agertu du.

9.5. Ohorezko euskaltzainak izendatzeaz. A. Urrutiak aditzera eman duenez, Zuzendaritzak ohorezko euskaltzainak izendatzeko prozesua abian jarri nahiko luke. Hartara, azpimarratu du Zuzendaritzak izendapenak ahalik eta adostasun handienarekin egiteko borondatea duela. Ondorioz, deialdia egin aurretik, euskaltzainek, martxoaren 19ra bitartean, 5-10 izen proposa ditzaten eskatu du. Ondoren, zerrenda hori aztertu eta zerrenda adosteko ahaleginak egingen ditu Zuzendaritzak.

Aurrekoak ez du bazterten euskaltzainek bestelako proposamenak egiteko aukera. Horrela, Arautegiaren 39. artikulua dioena gogorarazi du: «Euskaltzain ohorezkoen mailan sartuko dira Euskaltzaindiaren ustetan euskarari mesede bikainak egindako lagunak. Izendatuak izateko, izkribuzko proposamena behar da, nahiz Zuzendaritzak nahiz bi euskaltzain osok eginga, eta Batzarrean onartzea». Edozein gisaz, zerrenda adostu bat Osoko bilkurara eramatea komenigarria izan daitekeela aipatu du.

9.6. Hurrengo Osoko bilkura. Hurrengo Osoko bilkura Gasteizen, martxoaren 23an egitea erabaki zen Osoko bilkuran, joan den udazkenean. Aurreikuspena Gasteizko udaletxean egitea da. Nolanahi ere, Udalaren osoko bilkura ere egun horretarako dago iragarria, urte honen hasieran finkatu duen egutegiaren arabera. E. Osak galdetu du ea Euskaltzaindiaren Osoko bilkura martxoaren 22an, ostegunean, egin daitekeen. Hala egingez gero, Osoko bilkura Gasteizko udaletxean egin daiteke, bai eta *Toponimia de Vitoria / Gasteizko Toponimia VI* liburuaren aurkezpena ere.

Iritzi-trukearen ondoren, euskaltzainek erabaki dute martxoko Osoko bilkura 22an, ostegunean, Gasteizko udaletxean egitea.

10. Azken ordukoak

Azken ordukorik ez da egon.

Eta beste aztergairik ez dela, 13:30ean Osoko bilkura bukatutzat eman da.

Euskaltzainburua,
Andres Urrutia

Idazkaria,
Xabier Kintana